

висновок, що впроваджуючи ресурсозберігаючі технології, інновації, а саме опалення твердопаливними котлами надасть можливість раціонального і ефективного використання даних ресурсів. Житлово-комунальне господарство регіонів України містить величезний потенціал ресурсозбереження, використання якого забезпечить суттєві економічні результати і підвищить якість життя.

1. Дзяди́кевич Ю.В. *Економічні основи ресурсозбереження. Навчальний посібник.* – Т. : «Вектор», 2015. – 11 с.
2. Дейлі Г. *Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку/Г.Дейлі:пер. З англ.* – К. :Інтелсфера, 2013. - 312с.
3. Єфімова Г.В. *Оцінка економічної ефективності інвестицій в енергозбереження. ЦДМТУ.* – Одеса, 2014.-18с.

С.С. Голубицький

Науковий керівник – к.е.н., доц. Л.І. Данчак

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕДАЧІ СІМЕЙНОГО БІЗНЕСУ

Сімейний бізнес – це вид комерційної діяльності, який орієнтований на досягнення прибутку і якому характерна приналежність до сім'ї або декількох сімей, члени яких поріднені між собою шлюбом.

Сімейний бізнес прийнято поділяти на 2 види:

1) Сімейний бізнес в керівному апараті якого знаходяться усі родичі. Спочатку це невеликі фірми зі штатом не більше 10 чоловік. Головою сімейного бізнесу є голова сім'ї, решта родичів виконують загальні обов'язки. Недоліком є те, що члени сім'ї не завжди є професіоналами і виконують обов'язки як аматори, посади чітко не розмежовуються, при відсутності одного родича, його заміняє інший.

2) Сімейний бізнес, мета якого, окрім отримання прибутку подальше спадкоємство. До такого роду сімейного бізнесу можна віднести ряд зарубіжних корпорацій, які переходять в руки від покоління до покоління.

Можна виділити такі проблеми передачі сімейного бізнесу [1]:

1) Підсвідоме небажання ділитись своїм бізнесом.

Почати бізнес з нічого і зробити його успішним – справа не з легких. У сімейній компанії часто виконання цієї задачі ускладнюється суперництвом батька і сина, брата і інших членів родини, які займають посади в компанії та мають право на якусь частину доходів. Причина конфліктів – це зовсім не суперечки з приводу оптимального рішення, в основі робочих конфліктів лежить вічне питання батьків та дітей.

2) Формальна передача влади.

На практиці нерідкі випадки, коли засновник, який формально відійшов від справ, продовжує втручатись в життя компанії, відмінюючи або ставлячи під сумнів рішення, прийняті його наступником. Часто це робиться з позиції «я старше (я твій батько, я цією компанією керував десятиліттями) і, краще знаю, як треба».

Другий варіант – призначення ще недосвідченого наступника одразу на високий пост. Це робиться з кращих спонукань – підготувати наступника, виділяючи йому певний фронт робіт. На справді ж підриває авторитет наступника, оскільки колеги вважають (часто виправдано), що його влада – формальна і відносяться відповідним чином, а «стара гвардія» - працівники, наближені до засновника – продовжуватимуть вирішувати питання тільки з засновником, обходячи наступника і не вводячи його в курс справ.

Третій і найбільш розповсюджений випадок: наступники взагалі не допускаються до реальної участі в сімейному бізнесі, адже вони занадто молоді, занадто недосвідчені.

Дослідження Baker Tilly International [2] тенденцій в плануванні успадкування підтверджує, що багато респондентів вважають своїх наступників не готовими до керівництва бізнесом, так як молоде покоління не має необхідних навичок, достатнього досвіду та інтересу.

3) Невизначеність у виборі наступника

Усвідомити реальні мотиви, які заважають введенню наступника в бізнес і передачі йому частини повноважень – це перший і найважливіший крок для власника. Проте існує ще ряд пасток, котрі неминуче підстерігають будь яку компанію на етапі зміни влади:

- Занадто багато спадкоємців. Якщо у Вас двоє дітей, і у кожного з них ще по дві, то в наступному поколінні тільки прямих претендентів на бізнес буде четверо, а ще є інші родичі. Бізнес не в стані рости з такою швидкістю, щоб забезпечити всім членам сім'ї долю і високі чини. Внаслідок розмивання частин власності, конфлікти за спадок, інтриги. Завдання засновника – якомога конкретніше виявити, хто успадкує директорське крісло і контрольний пакет акцій. Варто відмовитись від ідеї поділу компанії, щоб не було образливо.

- Пусті обіцянки. Часто засновник не допускає спадкоємця до реальної участі в бізнесі, але заявляє, що місце в компанії для нього завжди знайдеться. Можливо поважаючи право дітей робити власний вибір, не змушують їх йти в сімейний бізнес, але дається обіцянка «прихистити» у компанії у разі чогось. Сімейний бізнес розглядається як запасний варіант. Отримавши поразку в своїх починаннях, повертаються у батьківську компанію, не маючи досвіду займають керівні посади і збільшують ймовірність того, що бізнес рухне.

Передача права на управління сімейним бізнесом повинна бути детально спланована і проводитись поступово. Це дасть час власнику усвідомити, що компанія без нього не загине, а у спадкоємця буде можливість заслужити повагу та довіру власника.

1. *Harry Levinson Conflicts That Plague Family Businesses. Harvard business review, 1971 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://hbr.org/1971/03/conflicts-that-plague-family-businesses>.*

2. *Baker Tilly International – [Електронний ресурс].– Режим доступу : <http://bakertillyinternational.com/web/home.aspx>*

Д. О. Дорошенко

Науковий керівник – к. е. н., доц. Т.О. Петрушка

ПЕРСПЕКТИВИ ТА СУЧАСНІСТЬ ТВАРИННИЦТВА В УКРАЇНІ

Україна тривалий час була однією з провідних країн Європи з виробництва тваринницької продукції. При цьому скотарство в усіх природно-кліматичних зонах України завжди вважалося провідною галуззю і характеризувалося істотними територіальними відмінностями за виробничою спеціалізацією, яка істотно залежала від природно-економічних умов кожної зони.

Аналіз виробництва молока і м'яса в господарствах різних форм власності в Україні свідчить, що рівень розвитку аграрного сектору країни значно відстає від його потреб для харчування населення, що пов'язано з організаційною формою господарювання та матеріально-технічним забезпеченням тваринницької галузі.

Істотне зменшення поголів'я ВРХ в Україні, на наш погляд, пов'язане з ліквідацією, а у більшості випадків - і повним руйнуванням тваринницьких ферм і комплексів, через що чисельність поголів'я ВРХ досягла середньорічного рівня 60-х років ХХ століття. Якщо у цілому в Україні 1990 року чисельність ВРХ досягала 24,6 млн. голів, то у 2017 вона не перевищувала 3,7 млн. голів, тобто стадо скоротилося на 20,8 млн. голів, або на 84,5%, у тому числі корів, відповідно, - 8,4 та 2,1 млн. голів, або на 73,8% (таблиця) [1].

Динаміка поголів'я ВРХ (великої рогатої худоби) в господарствах усіх категорій, млн голів

Роки	ВРХ	Корови
1996	17,5	7,5
2001	9,4	4,9
2006	6,5	3,6
2011	4,5	2,6
2012	4,4	2,5
2013	4,6	2,6
2014	4,4	2,5
2015	3,9	2,3
2016	3,8	2,2
2017	3,7	2,1

З огляду на аналіз структури посівної площі й динаміки виробництва сільськогосподарських культур, яка склалася протягом останніх років в Україні, можна зазначити, що основним напрямом господарської діяльності сільгоспідприємств і фермерських господарств стало вирощування лише зернових і технічних культур, які користуються попитом на світовому ринку. Тваринництво продовжує залишатися головним джерелом доходів лише у 9,5% сільгоспідприємств і у 7,3% фермерських господарств.

В Україні на одну особу виробництво м'яса протягом останніх років не перевищувало 35,7 кг, або 47,0% до медичних норм харчування, і 42,5% до виробництва у 1990 році, відповідно, молока - 81,6% і 60,5% та яєць - 88,9% і 76,4%. Катастрофічне скорочення поголів'я великої рогатої худоби протягом останніх двадцяти п'яти років у господарствах усіх категорій в Україні призвело до істотного зниження виробництва молока і м'яса, а, відповідно, й зростання дефіциту споживання тваринницької продукції. Унаслідок спаду поголів'я ВРХ, у тому числі й корів, господарська діяльність, яка склалася в даний час в агропромисловому комплексі з виробництва продукції молока та яловичини, зважаючи на національну безпеку України, є надзвичайно критичною.

Незважаючи на великий потенціал України в розвитку тваринництва, а саме наявність сприятливих природно-кліматичних, земельних, трудових ресурсів тощо, дана галузь сільського господарства перебуває в досить важкому стані. В умовах світової кризи вітчизняне скотарство потребує ще більш ефективного державного захисту. Тому, на нашу думку, проаналізувавши ситуацію розвитку галузі ВРХ, можна зробити висновок про негативні тенденції в розвитку скотарства: скорочення поголів'я тварин, вагоме зниження продуктивності худоби, погіршення її якісного складу. Звичайно, дані обставини спричинили погіршення якості продукції ВРХ та зменшення об'ємів виробництва, а звідси і споживання цінних продуктів харчування. Тваринники при нерентабельному виді бізнесу розраховують на значну підтримку з боку держави. Але, як свідчить досвід досліджень, величина фінансової підтримки з боку держави не є гарантом успішності в виробництві продукції ВРХ. Тому залишається широке поле для досліджень механізмів державної підтримки